

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ปัจจุบันสังคมไทยกำลังเผชิญกับสถานการณ์และสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป ในทุกด้านทั้งในเชิงบวกและเชิงลบที่นำไปสู่การเอาเปรียบและความไม่รับผิดชอบต่อสังคมโดยรวม และก่อให้เกิดปัญหาต่างๆ โดยเฉพาะปัญหาทุจริตคอร์รัปชัน ปัญหาความไม่เป็นธรรม และความไม่ยุติธรรมต่างๆ ซึ่งมีแนวโน้มรุนแรง และแพร่ขยายเข้าสู่สังคมไทยมากขึ้นจนเป็นปัญหาสำคัญของชาติอยู่ในขณะนี้ รัฐบาลได้พยายามทำทุกวิถีทางเพื่อแก้ปัญหาดังกล่าวอย่างจริงจัง ไม่ว่าจะเป็นการแก้ไขปรับปรุงกฎหมาย เผยแพร่ความรู้ความเข้าใจแก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง จัดตั้งองค์กรอิสระในการดำเนินงาน พัฒนาระบบการตรวจสอบที่เข้มงวดรัดกุม ไปจนถึงสร้างเครือข่ายความร่วมมือกันในทุกภาคส่วนของสังคม อย่างไรก็ตาม การแก้ปัญหา “เชิงรับ” หรือการแก้ปัญหาที่ “ปลายเหตุ” แบบนี้ ไม่สามารถทำให้ปัญหาหมดไปอย่างถาวร เนื่องจากมีภาระค่าใช้จ่ายจำนวนมาก ดังนั้นจึงเกิดมีการเสนอแนะวิธีแก้ปัญหา “เชิงรุก” หรือการแก้ปัญหาที่ “ต้นเหตุ” ซึ่งสะท้อนออกมาในรูปของโครงการ “โรงเรียนสุจริต” ขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, สำนักงานพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา, 2556) โดยมุ่งเน้นการประชาสัมพันธ์และการเสริมสร้างปฏิสัมพันธ์ให้เด็กและเยาวชนเพื่อให้ได้รับข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้อง ทั้งด้านกฎหมาย ขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรม สิทธิหน้าที่ที่พึงกระทำต่อสังคมและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ซึ่งสิ่งเหล่านี้ จะเป็นการปลูกฝังจิตสำนึก ค่านิยมและทัศนคติที่ถูกต้อง รวมทั้งส่งเสริมการมีส่วนร่วมของคนในสังคมอย่างเป็นรูปธรรม โดยเริ่มจากกลุ่มเด็กและเยาวชนแล้วค่อยๆ ขยายเข้าสู่สังคมในวงกว้าง โครงการ “โรงเรียนสุจริต” (Upright School) ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นโครงการที่จัดการเรียนการสอนที่เน้นความสำคัญของการคิดอย่างมีเหตุผล คุณค่าความดี การรู้ผิดชอบชั่วดี การภูมิใจในการทำดีและรังเกียจการโกง รวมถึงการเติบโตไปเป็นคนเก่งที่ไม่โกง การเรียนการสอนดังกล่าว เริ่มขึ้นจากการฝึกสอนเด็กในเรื่องง่ายๆ อย่างเช่น การเคารพกฎกติกาสังคมพื้นฐาน อย่างการรู้จักต่อแถว ไม่พูดปด เพื่อให้เมื่อเด็กเติบโตไปจะสามารถเคารพกฎของสังคมที่ใหญ่ขึ้นได้ โดยมีโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการกว่า 225 แห่ง (ปราง เทพินทรารักษ์, 2557)

โรงเรียนสุจริต (Upright School Project) เป็นการสนับสนุนและส่งเสริมให้โรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ดำเนินงานที่เป็นการป้องกันการทุจริต ปกป้องจิตสำนึกให้กับนักเรียนตั้งแต่ระดับปฐมวัย ระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษา กิจกรรมที่กำหนดไว้มีหลากหลายเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของการพัฒนาสถานศึกษาที่ส่งเสริมการป้องกันการทุจริต ปกป้องจิตสำนึกให้นักเรียน โดยใช้รูปแบบการบริหารสถานศึกษา การจัดการเรียนรู้ การนิเทศและการมีส่วนร่วมของชุมชนที่ส่งเสริมการป้องกันการทุจริต ปกป้องจิตสำนึกให้ผู้เรียน รวมไปถึงการติดตามผลที่เกิดขึ้นจากผู้เรียนและปัจจัยที่สนับสนุนและเป็นอุปสรรค ส่งผลให้ผู้เรียน มีคุณลักษณะการป้องกันการทุจริต โดยมีกระบวนการคิด มีวินัย ซื่อสัตย์สุจริต อยู่อย่างพอเพียงและมีจิตสาธารณะ เพื่อให้ให้นักเรียนมีภูมิคุ้มกัน เป็นเยาวชนที่ดีของประเทศชาติและพลโลก (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, สำนักงานพัฒนาวัตกรรมการจัดการศึกษา, 2556)

การเสริมสร้างคุณธรรมให้ทุกคนโดยเฉพาะเยาวชนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีคุณธรรมนำความรู้และนำเอาแนวทางโรงเรียนสุจริตมาสู่การปฏิบัติจริงนับเป็นทางออกที่สำคัญทางหนึ่งของสังคมไทย เด็กและเยาวชนเป็นผู้เยาว์วัย ชีวิตยังง่ายแก่การอบรมสั่งสอนและฝึกปฏิบัติ การปลูกฝังและอบรมสั่งสอนให้เด็กเป็นคนดีจึงเป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญมาก การอบรมสั่งสอนต้องเริ่มตั้งแต่ได้รู้ความจากที่บ้าน จนเข้าเรียนระดับชั้นอนุบาลและประถมศึกษา การปลูกฝังและส่งเสริมคุณธรรมให้แก่เด็กนักเรียนนอกจากเริ่มมากจากที่บ้านแล้ว ทางโรงเรียนซึ่งมีครูเป็นผู้ใกล้ชิดกับนักเรียน จึงเป็นบุคคลสำคัญที่จะดูแลเอาใจใส่แนะนำอบรมสั่งสอนนักเรียนให้เป็นคนดีมีคุณธรรมควบคู่ไปกับการมีความรู้ ครูจะต้องเป็นผู้มีความรู้และหลักปฏิบัติทางด้านคุณธรรมจริยธรรม มาอบรมสั่งสอนแนวทางปฏิบัติให้แก่ลูกศิษย์ และประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่ลูกศิษย์เพื่อให้เยาวชนที่ดีในวันนี้ เติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ดีมีคุณธรรมในอนาคต (ผกา สัตยธรรม, 2550, หน้า 275 – 276)

ในการพัฒนาผู้เรียนนั้นจะต้องพัฒนาครูซึ่งเป็นบุคลากรหลักของโรงเรียน เพื่อให้สามารถปฏิบัติภารกิจหลักได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล การพัฒนาบุคลากรเป็นการดำเนินการเพื่อเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถและทักษะในการปฏิบัติงาน รวมถึงการเปลี่ยนแปลงทัศนคติและพฤติกรรมในการปฏิบัติงานของบุคลากรให้ดีขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้บุคลากรสามารถปฏิบัติงานที่อยู่ในความรับผิดชอบได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น อันจะเป็นประโยชน์ต่องานที่รับผิดชอบในปัจจุบันและงานที่จะได้รับมอบในอนาคตโดยตรง ซึ่งการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมสามารถสังเกตได้จากการปฏิบัติงาน ผลงาน บรรยากาศ

ของที่ทำงานตลอดจนวิธีปฏิบัติงานที่เปลี่ยนไป เกิดความพึงพอใจในการทำงาน ซึ่งจำเป็นต้องมีหลักการพัฒนาบุคลากรอย่างเป็นระบบ ต่อเนื่องและทั่วถึง คือจะต้องมีการวางแผนการพัฒนาบุคลากรอย่างชัดเจน โดยสอดคล้องสัมพันธ์กับภารกิจ หน้าที่ความรับผิดชอบของบุคลากรนั้นๆ และต้องมีกระบวนการที่เป็นขั้นตอน มีระบบ (ศศกร ไชยคำหาญ, 2550, หน้า 30)

โรงเรียนบ้านโพนงาม ได้รับนโยบายการเสริมสร้างคุณธรรมนักเรียน ภายใต้โมเดลโรงเรียนสุจริตของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตั้งแต่เดือนมีนาคม พุทธศักราช 2556 โดยได้รับคัดเลือกจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพุกดาหาร ในการดำเนินการเสริมสร้างคุณธรรมนักเรียน โดยการจัดกิจกรรมเสริมจากกิจกรรมการเรียนการสอนหลักของโรงเรียน ซึ่งกิจกรรมที่ดำเนินการต้องสามารถพัฒนาผู้เรียนให้เกิดทักษะกระบวนการคิด มีวินัย ซื่อสัตย์สุจริต อยู่อย่างพอเพียงและมีจิตสาธารณะ โรงเรียนบ้านโพนงาม มีความพยายามในการพัฒนาผู้เรียนด้านคุณธรรม ตามความมุ่งหมายของหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และคุณลักษณะที่เป็นจุดเน้นของโรงเรียนสุจริต 5 ด้าน ให้เกิดกับนักเรียนอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เด็กนักเรียนมีทักษะกระบวนการคิด รู้จักคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดอย่างมีเหตุผล มีวิจารณ์ญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ สามารถแสดงพฤติกรรม ในทางที่ดีที่สะท้อนถึงการมีทักษะกระบวนการคิดได้ นักเรียนมีวินัย รู้จักปฏิบัติตามกฎ กติกา ข้อตกลงของโรงเรียน มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความจริงใจ ไม่พูดโกหก ไม่เอาทรัพย์สินของผู้อื่นมาเป็นของตน รู้จักใช้ชีวิตอย่างพอเพียง ใช้สมบัติของส่วนรวมและส่วนตัวอย่างรู้ค่า รู้จักประหยัด อดออม ใช้จ่ายตามความจำเป็น ไม่ฟุ่มเฟือย มีจิตสาธารณะ รู้จักช่วยเหลือผู้อื่นและโรงเรียนด้วยความเต็มใจ ไม่หวังสิ่งตอบแทน มีน้ำใจ รู้จักการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อผู้อื่น จากการดำเนินงานของโรงเรียนที่ผ่านมาพบว่า นักเรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์อยู่ในระดับดี ร้อยละ 82 (โรงเรียนบ้านโพนงาม, 2557, หน้า 14) จากผลการประเมินแสดงให้เห็นว่ายังมีนักเรียนบางส่วนมีคุณธรรมในระดับต่ำ แสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม เช่น ขอบลักขโมย ใช้จ่ายฟุ่มเฟือย ทิ้งขยะลงในบริเวณโรงเรียน ไม่รักษาสมบัติของโรงเรียน เช่น ห้องน้ำ โต๊ะ เก้าอี้ เป็นต้น ขาดความเสียสละเพื่อส่วนรวม ทำงานโดยหวังผลตอบแทนมากกว่าทำด้วยความเต็มใจ ถึงจะมีนักเรียนจำนวนน้อยที่ขาดคุณธรรม แต่สามารถก่อให้เกิดความเสียหายแก่ส่วนรวมได้อย่างมาก ผู้วิจัยได้ตระหนักและเห็นความสำคัญของการเสริมสร้างคุณธรรมนักเรียน เพื่อมุ่งเน้นการผลิตนักเรียนให้เป็นคนดี มีความรู้ โดยเน้นคุณลักษณะ 5 ด้าน ของโรงเรียนสุจริต ได้แก่ มีทักษะกระบวนการคิด มีวินัย ซื่อสัตย์สุจริต

อยู่อย่างพอเพียงและมีจิตสาธารณะ จึงได้ทำการวิจัยการเสริมสร้างคุณธรรมนักเรียนภายใต้โมเดลโรงเรียนสุจริต โรงเรียนบ้านโพรงงาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามุกดาหาร โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการวิจัยในครั้งนี้

คำถามการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดปัญหาการวิจัยดังนี้

1. สภาพและปัญหาเกี่ยวกับการเสริมสร้างคุณธรรมนักเรียนภายใต้โมเดลโรงเรียนสุจริต โรงเรียนบ้านโพรงงาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามุกดาหาร เป็นอย่างไร
2. แนวทางการเสริมสร้างคุณธรรมนักเรียนภายใต้โมเดลโรงเรียนสุจริต โรงเรียนบ้านโพรงงาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามุกดาหารมีอะไรบ้าง เป็นอย่างไร
3. ผลการเสริมสร้างคุณธรรมนักเรียนภายใต้โมเดลโรงเรียนสุจริต โรงเรียนบ้านโพรงงาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามุกดาหาร เป็นอย่างไร

ความมุ่งหมายของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดความมุ่งหมายของการวิจัยดังนี้

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาในการเสริมสร้างคุณธรรมนักเรียนภายใต้โมเดลโรงเรียนสุจริต โรงเรียนบ้านโพรงงาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามุกดาหาร
2. เพื่อหาแนวทางในการเสริมสร้างคุณธรรมนักเรียนภายใต้โมเดลโรงเรียนสุจริต โรงเรียนบ้านโพรงงาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามุกดาหาร
3. เพื่อติดตามผลในการเสริมสร้างคุณธรรมนักเรียนภายใต้โมเดลโรงเรียนสุจริต โรงเรียนบ้านโพรงงาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามุกดาหาร

ความสำคัญของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีความสำคัญดังต่อไปนี้

1. ได้ทราบสภาพและปัญหาการเสริมสร้างคุณธรรมนักเรียนภายใต้โมเดลโรงเรียนสุจริตของโรงเรียนบ้านโพนงาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มุกดาหาร
2. ได้แนวทางในการเสริมสร้างคุณธรรมนักเรียนภายใต้โมเดลโรงเรียนสุจริตของโรงเรียนบ้านโพนงาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มุกดาหาร
3. ได้ข้อเสนอแนะเพื่อการเสริมสร้างคุณธรรมนักเรียนภายใต้โมเดลโรงเรียนสุจริตของโรงเรียนบ้านโพนงาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มุกดาหาร

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการ การเสริมสร้างคุณธรรมนักเรียนภายใต้โมเดลโรงเรียนสุจริต โรงเรียนบ้านโพนงาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มุกดาหาร ซึ่งการศึกษาครั้งนี้ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม รายละเอียดดังนี้

1. กลุ่มผู้ร่วมวิจัย

กลุ่มผู้ร่วมวิจัย จำนวน 9 คน ประกอบด้วย

1.1 ผู้วิจัย คือ นายไมตรี สุวรรณไตรย์

1.2 ผู้ร่วมวิจัย ประกอบด้วย ครูประจำชั้น จำนวน 8 คน

2. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล จำนวน 27 คน ประกอบด้วย

2.1 ผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 1 คน

2.2 ผู้ปกครองนักเรียนชั้นอนุบาล 1 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 24 คน โดยเลือกแบบเจาะจง ชั้นละ 3 คน จำแนกตามการประเมินความประพฤติของนักเรียนที่มีปัญหามากจำนวน 1 คน มีปัญหาระดับปานกลางจำนวน 1 คน และมีปัญหาระดับน้อยจำนวน 1 คน

2.3 ประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 1 คน

2.4 ศึกษาพิเศษผู้รับผิดชอบโครงการโรงเรียนสุจริต สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มุกดาหาร จำนวน 1 คน

3. กลุ่มเป้าหมายการพัฒนา

กลุ่มเป้าหมายการพัฒนา คือ นักเรียนโรงเรียนบ้านโพนงาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามุกดาหาร คือนักเรียนชั้นอนุบาล 1 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 130 คน

4. ขอบเขตด้านเนื้อหา

4.1 การดำเนินการเสริมสร้างคุณธรรมนักเรียน ภายใต้โมเดลโรงเรียนสุจริต โรงเรียนบ้านโพนงาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามุกดาหาร

4.1.1 คุณธรรมนักเรียน ภายใต้โมเดลโรงเรียนสุจริต

(สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา, 2556, หน้า 1) ประกอบด้วย

4.1.1.1 ทักษะกระบวนการคิด

4.1.1.2 มีวินัย

4.1.1.3 ซื่อสัตย์สุจริต

4.1.1.4 อยู่อย่างพอเพียง

4.1.1.5 มีจิตสาธารณะ

4.1.2 กิจกรรมที่เสริมสร้างให้นักเรียนเกิดคุณธรรมภายใต้โมเดลโรงเรียนสุจริต ประกอบด้วย

4.1.2.1 กิจกรรมละครโรงเล็ก

4.1.2.2 กิจกรรมปลูกผักสวนครัว

4.1.2.3 กิจกรรมโรงเรียนน่าอยู่

4.1.2.4 กิจกรรมคนดีศรีโพนงาม

4.1.2.5 กิจกรรมเด็กดีวินัย

4.1.2.6 กิจกรรมวิเคราะห์ข่าว

4.1.2.7 กิจกรรมจิตอาสา

4.2 แนวทางการเสริมสร้างให้นักเรียนเกิดคุณธรรม

4.2.1 การอบรมเชิงปฏิบัติการ

4.2.2 การนิเทศติดตาม

4.2.3 การจัดกิจกรรมเสริมสร้างคุณธรรมนักเรียน ภายใต้โมเดลโรงเรียนสุจริต

5. ระเบียบวิธีการวิจัย

ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมโดยประยุกต์ใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ตามแนวคิดของ Kemmis & Mc Taggart (Kemmis & Mc Taggart, 1988, p. 11, อ้างถึงใน องอาจ นัยพัฒน์, 2554, หน้า 301 – 303) ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ

- 5.1 การวางแผน (Planning)
- 5.2 การปฏิบัติการ (Action)
- 5.3 การสังเกตการณ์ (Observation)
- 5.4 การสะท้อนกลับ (Reflection)

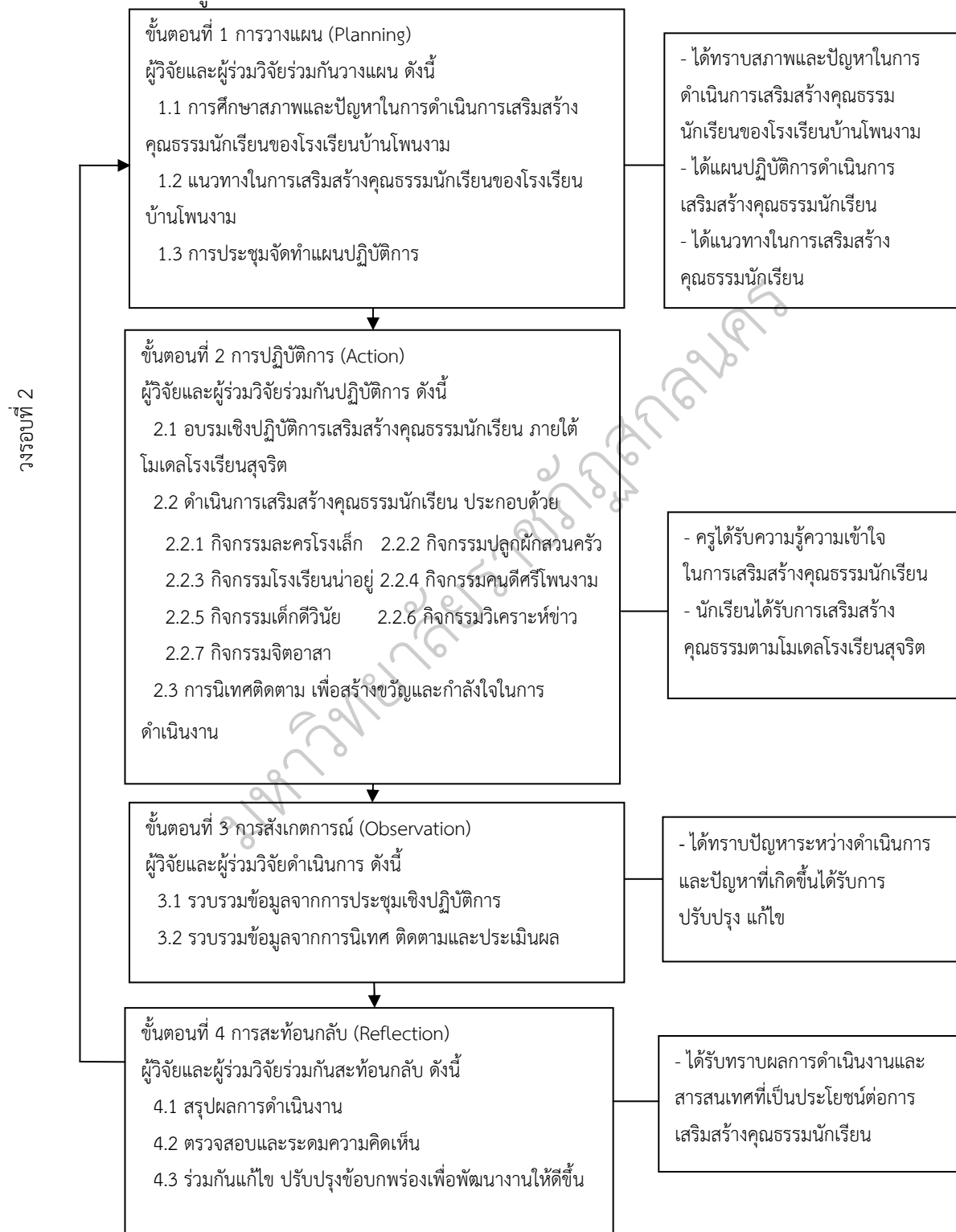
6. ระยะเวลาของการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการระหว่างเดือน 2 มิถุนายน 2558 ถึงวันที่ 31 สิงหาคม 2558 โดยดำเนินการเป็นวงรอบ ดังนี้

- 6.1 วงรอบที่ 1 ระหว่างวันที่ 2 มิถุนายน 2558 ถึงวันที่ 31 กรกฎาคม 2558
- 6.2 วงรอบที่ 2 ระหว่างวันที่ 3 สิงหาคม 2558 ถึงวันที่ 31 สิงหาคม 2558

กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยในครั้งนี้ รายละเอียดแสดงดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การเสริมสร้างคุณธรรมนักเรียนภายใต้โมเดลโรงเรียนสุจริต หมายถึง การจัดกิจกรรมเสริมจากกิจกรรมการเรียนการสอนหลักของโรงเรียน เพื่อให้เด็กนักเรียนมีทักษะและคุณลักษณะ 5 ด้านตามจุดเน้นโรงเรียนสุจริตของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน คือ มีทักษะกระบวนการคิด มีวินัย ซื่อสัตย์สุจริต อยู่อย่างพอเพียงและมีจิตสาธารณะ โดยจัดกิจกรรมเสริมสร้างคุณธรรมนักเรียน ได้แก่ กิจกรรมละครโรงเรียน กิจกรรมปลูกผักสวนครัว กิจกรรมโรงเรียนน่าอยู่ กิจกรรมคนดีศรีโพรงาม กิจกรรมเด็กดีวินัย กิจกรรมวิเคราะห์ข่าว และกิจกรรมจิตอาสา โดยใช้แนวทางการพัฒนา ได้แก่ การอบรมเชิงปฏิบัติการ การนิเทศติดตาม และการจัดกิจกรรมเสริมสร้างคุณธรรมนักเรียน

1.1 ทักษะกระบวนการคิด หมายถึง ความสามารถในการคิดขั้นพื้นฐาน ได้แก่ การสังเกต การจัดกลุ่ม การเปรียบเทียบ การจำแนก การรวบรวมข้อมูล การเชื่อมโยง การตั้งคำถาม การให้เหตุผล การแปลความ การตีความ การสรุปอ้างอิง การนำความรู้ไปใช้

1.2 มีวินัย หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงการยึดมั่นในข้อตกลง กฎเกณฑ์ และระเบียบข้อบังคับของครอบครัว โรงเรียนและสังคม

1.3 ซื่อสัตย์สุจริต หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงการยึดมั่นในความถูกต้อง ประพฤติตรง ตามความเป็นจริงต่อตนเองและผู้อื่นทั้งกาย วาจา ใจ

1.4 อยู่อย่างพอเพียง หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงการดำเนินชีวิตอย่างพอประมาณ มีเหตุผล รอบคอบ มีคุณธรรม มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี และปรับตัวเพื่ออยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

1.5 มีจิตสาธารณะ หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงการมีส่วนร่วมในกิจกรรมหรือสถานการณ์ที่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้อื่น ชุมชนและสังคมด้วยความเต็มใจ กระตือรือร้น โดยไม่หวังผลตอบแทน

2. สภาพการเสริมสร้างคุณธรรมนักเรียน หมายถึง สภาพที่เกิดขึ้นจริง ณ ปัจจุบันเกี่ยวกับคุณธรรมภายใต้โมเดลโรงเรียนสุจริต ในโรงเรียนบ้านโพรงาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต ๓

3. ปัญหาการเสริมสร้างคุณธรรมนักเรียน หมายถึง ระดับการมีคุณธรรมภายใต้โมเดลโรงเรียนสุจริต ในโรงเรียนบ้านโพรงาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต ๓

4. กิจกรรมเสริมสร้างคุณธรรมนักเรียน ภายใต้โมเดลโรงเรียนสุจริต หมายถึง กิจกรรมที่นำไปพัฒนานักเรียนให้มีคุณธรรมตามจุดเน้นของโรงเรียนสุจริต ประกอบด้วย 7 กิจกรรม ดังนี้

4.1 กิจกรรมละครโรงเล็ก หมายถึง กิจกรรมการเล่านิทานประกอบหุ่นมือและละครโรงเล็ก เพื่อการสอดแทรกข้อคิด คติธรรม ตามจุดเน้นของโรงเรียนสุจริต แฝงเข้าไปในเรื่อง โดยครูแบ่งกลุ่มให้นักเรียนตัดสินใจเลือกนิทานหนึ่งเรื่อง กำหนดโครงเรื่อง ตัวละคร และแนวคิดที่ได้จากการเล่าเรื่อง ทำฉาก หุ่นมือและโรงละคร แล้วนำมาเล่าแสดงให้นักเรียนทั้งโรงเรียนได้ชม ในช่วงเวลาคาบชุมนุม

4.2 กิจกรรมปลูกผักสวนครัว หมายถึง กิจกรรมที่น้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาดำเนินงานเพื่อปลูกฝังความพอเพียง รู้จักพึ่งตนเอง มีวิถีชีวิตที่เรียบง่าย ไม่ฟุ้งเฟ้อ และเรียนรู้วิถีชีวิตของชุมชน โดยการให้นักเรียนแต่ละชั้นปลูกผักสวนครัวและดูแลรับผิดชอบผักที่ปลูกให้เจริญงอกงามและนำไปรับประทานได้

4.3 กิจกรรมโรงเรียนน่าอยู่ หมายถึง กิจกรรมเสริมสร้างความมีวินัยและจิตสาธารณะสร้างจิตสำนึกในการรักษาความสะอาด ในการดูแลรักษาสาธารณสมบัติของโรงเรียน โดยทางโรงเรียนได้จัดเขตพื้นที่รับผิดชอบให้นักเรียนแต่ละห้อง ร่วมกันดูแลทำความสะอาด และจัดตกแต่งพื้นที่ที่ได้รับมอบหมายนั้นให้สะอาด ร่มรื่นสวยงาม

4.4 กิจกรรมคนดีศรีโพรงาม หมายถึง กิจกรรมที่ฝึกให้นักเรียนมีความซื่อสัตย์สุจริต รู้จักควบคุมตนเอง และเห็นถึงความสำคัญของการทำความดี โดยนักเรียนทุกคนจะบันทึกความดีที่ตนกระทำ และสมาชิกในกลุ่มช่วยกันอ่านและรับรอง

4.5 กิจกรรมเด็กดีวินัย หมายถึง กิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียน มีความสุภาพ ความสะอาดและความมีระเบียบวินัย โดยมีการกำหนดการแต่งกายมาโรงเรียนของนักเรียนในแต่ละวันของสัปดาห์ การเดินแถวเป็นระเบียบเรียบร้อย

4.6 กิจกรรมวิเคราะห์ข่าว หมายถึง กิจกรรมเพื่อฝึกทักษะการคิด ทักษะการจำแนก เปรียบเทียบ แยกแยะ การคิดเชิงเหตุผล คิดอย่างมีวิจารณญาณ โดยแบ่งกลุ่มให้นักเรียนหาข่าวเกี่ยวกับการคอร์รัปชัน วิเคราะห์ข่าวคอร์รัปชันและหาวิธีป้องกัน ให้แต่ละกลุ่มอ่านข่าวคอร์รัปชัน โดยใช้เวลา ประมาณ 10 นาที สมาชิกกลุ่มระดมความคิด วิเคราะห์ข่าว และหาวิธีป้องกันโดยใช้น้ำเสนอหน้าเสาธง

4.7 กิจกรรมจิตอาสา หมายถึง กิจกรรมที่มุ่งเน้นให้นักเรียน เป็นบุคคลที่มีน้ำใจ มีความกตัญญูรู้คุณของครูอาจารย์ ไม่ประพฤตินั่นแก่ตัว รักใคร่ปรองดองกันในหมู่เพื่อนนักเรียน ส่งเสริมเพื่อนในทางที่ถูกที่ควร มีความเสียสละ มีส่วนร่วมและรับผิดชอบต่อกิจกรรม

ทางสังคม ส่งผลให้นักเรียนมีจิตที่คอยสร้างสรรค์ คิดในทางที่ดี ไม่ทำลายบุคคล สังคม วัฒนธรรม ประเทศชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งมุ่งที่จะทำในสิ่งที่ดีเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมโดยไม่มีผู้ใด บังคับ

5. แนวทางในการพัฒนาบุคลากร หมายถึง การจัดกิจกรรมเพื่อให้ครูได้รับการพัฒนา ให้มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องโมเดลโรงเรียนสุจริต กิจกรรมที่สามารถพัฒนาผู้เรียนให้เกิดทักษะ กระบวนการคิด มีวินัย ซื่อสัตย์สุจริต อยู่อย่างพอเพียงและมีจิตสาธารณะ ประกอบด้วย

2 แนวทาง คือ

5.1 การอบรมเชิงปฏิบัติการ หมายถึง กระบวนการของการแก้ปัญหาและการเพิ่ม ประสิทธิภาพในการเสริมสร้างคุณธรรมนักเรียน ภายใต้โมเดลโรงเรียนสุจริตของบุคลากร โรงเรียนบ้านโพนงาม เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เกิดทักษะกระบวนการคิด มีวินัย ซื่อสัตย์สุจริต อยู่อย่างพอเพียงและมีจิตสาธารณะ

5.2 การนิเทศติดตาม หมายถึง การจัดกิจกรรมเพื่อให้ครูได้รับการพัฒนาให้มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องโมเดลโรงเรียนสุจริต โดยการแนะนำและให้คำปรึกษาอย่างต่อเนื่อง สม่ำเสมอ เพื่อให้ครูเสริมสร้างคุณธรรมนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

6. การติดตามผลในการเสริมสร้างคุณธรรมนักเรียน หมายถึง การติดตามผล การดำเนินกิจกรรมเสริมสร้างคุณธรรมนักเรียนโรงเรียนบ้านโพนงาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษามุกดาหาร กระบวนการที่ทำให้ทราบความก้าวหน้า ปัญหา และอุปสรรค ที่เกิดขึ้น และหาแนวทางแก้ไขปัญหาในการเสริมสร้างคุณธรรมนักเรียน โดยใช้แบบสังเกต แบบสัมภาษณ์ และแบบสอบถาม

7. การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการในการเสริมสร้าง คุณธรรมนักเรียน ภายใต้โมเดลโรงเรียนสุจริต โดยใช้กระบวนการ 4 ขั้นตอน ดังนี้

7.1 การวางแผน (Planning) หมายถึง การศึกษาสภาพและปัญหาในการจัด กิจกรรมเสริมสร้างคุณธรรมนักเรียนภายใต้โมเดลโรงเรียนสุจริต

7.2 การปฏิบัติการ (Action) หมายถึง การดำเนินงาน สามารถจัดกิจกรรม เสริมสร้างคุณธรรมนักเรียน โดยใช้แนวทางการพัฒนา ได้แก่ การศึกษาเอกสาร การอบรม เชิงปฏิบัติการ และการนิเทศติดตาม

7.3 การสังเกตการณ์ (Observation) หมายถึง การเก็บรวบรวมข้อมูลจาก การศึกษาเอกสาร การอบรมเชิงปฏิบัติการ และการนิเทศติดตาม เพื่อการเสริมสร้างคุณธรรม นักเรียนภายใต้โมเดลโรงเรียนสุจริต

7.4 การสะท้อนกลับ (Reflection) หมายถึง การรวบรวมข้อมูลจากการสังเกต การสัมภาษณ์ และการสอบถาม ทั้งขณะปฏิบัติ และภายหลังการปฏิบัติตามแผน มาร่วมกัน วิเคราะห์ ประชุม ปรึกษาหารือ วิพากษ์วิจารณ์ร่วมกัน เพื่อสรุปรายงานผลการดำเนินงาน การเสริมสร้างคุณธรรมนักเรียน ภายใต้โมเดลโรงเรียนสุจริต พร้อมทั้งแสดงข้อคิดเห็นและ ข้อเสนอแนะ

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี